

a fejlődéssor csupán egyik láncszemétől tartja s e kérdéscsoport bétetözési munkálatait a közeljövő időterébe rögzíti (273. l.).

Mivel az ügyiratok szerkesztésének gyakorlása — tantervszerűleg — a magyar nyelvű tanulmányok körébe tartozik, ez óra menetének fejtegetésével zárja pedagógiai gondolatait (279—298. l.).

Vázlatosan érintett fejezeteinek értékállandóságát azzal is biztosítja, hogy mindegyik végén gazdag (magyar- és németnyelvű) irodalmat közöl s ezáltal megkönnyítette részükre az ellenőrzés és továbbképzés lehetőségét. Rendszerezésében merőben újszerű, s a részletterületeket egybefoglalja előadásának állandó kísérője: a logikus okfejtés, mely a magyar nyelv és irodalom ágaiból egységes foglalkozásrendszert alkot. Szántó Lőrinc műve anyanyelvünk pedagógiáját egész terjedelmében iparkodik felölelni. Könyvéből egy nagyszerű munkaközösség körvonalai bontakoznak ki, melynek középpontja a gyermek öntevékenysége. Munkamódszerével megvalósíthatók anyanyelvi oktatásunk reformgondolatai s a magyar nyelv és irodalom tanítása általuk kilép szűkreszabott medréből s a gyermek életszükségletévé emelkedhetik.

*Wagner Ferenc.*

**Szemelvények a magyar történelem latinnyelvű kútfőiből.** (Partes e fontibus historiae Hungaricae latinis selectae.) Összeállították és kiadták: Eperjessy Kálmán és Juhász László. MCMXXXV. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda, Bp. 266. l. 8°.

A középiskolai történelemoktatás legsúlyosabb kérdése az életközelségi elv megvalósítása. Természettudományi tárgyaknál e szempont gyakorlati alkalmazása aránylag könnyebben elérhető a külső szemléltetés eszközeinek igénybevételével.

Korszakok belső összefüggéseit, eseményalkató tényezőknak a szerepét, melyek egyszersmind a kultúrateremtés folyamatának megértetői, nem lehet azonban érzékileg észrevetnünk. Ennélfogva az egykorú emlékek szakavatott megszólaltatása képezi a középiskolai történelemtanítás alapfeltételét is. Eperjessy—Juhász művét megelőzően közkeletű segédkönyvnek számított a Marczali Henrik szerkesztette: *Enchiridion Fontium Historiarum Hungarorum* (Bp. 1901.), mely a mai kor szükségleteit már nem elégíti ki. Annál inkább hízagpótló jelentőségű az alább ismertetett mű, mely szaktörténész és klasszikus-filológus együttes fáradozásának az eredménye. E válogatott szemelvényekből összeállított könyv a magyar történet ezredéves időterének minden nevezetesebb alkotmányjogi és elbeszélő kútfőjét napvilágra hozza s szavahihetőségét külön növeli, hogy legtöbbször eredeti kéziratok nyomán készült, illetőleg ennek híján elsőrendű kritikai szövegkiadásokat használtak.

Szerkezeti szempontból, Eperjessy—Juhász munkája, az alábbi tagolódást mutatja:

*Pars I.* (Sanctus Stephanus, S. Ladislaus, Colomannus, Andreas II., Bela IV., Ladislaus IV., Andreas III., Ludovicus I., Sigismundus, Albertus, Joannes de Hunyad gubernator, Ladislaus V., Matthias I., Uladislaus II., Ludovicus II., Ferdinandus I., Maximilianus, Rudolphus, Matthias II., Ferdinandus II., Ferdinandus III., Leopoldus I., Franciscus Rákóczi princeps, Carolus III., Maria Theresia, Josephus II., Leopoldus II., Franciscus. E rész a törvényhozás munkájának nevezetesebb szemelvényeit tartalmazza.)

*Pars. II.* egybefoglalja a következő elbeszélő kútfők jellemzőbb szövegrészeit: Ekkehardus, *Legenda Maior S. Stephani regis*, *Legenda Minor S. Stephani regis*, *Legenda S. Emerici ducis*, *Vita S. Gerardi*, *Otto episcopus Frisingensis*, *P. magister*, *Frater Richardus*, *Rogierus Magister*, *Magister Simon de Keza*, *Chronica*

de gestis Hungarorum, Jonnes de Kikullew Philippus Callimachus, Joannes de Thwroc, Galeottus Martius, Petrus Ransanus, Antonius de Bonfinis, Stephanus Broderithus, Georgius Sirmiensis, Nicolaus Olahus, Antonius Verancius, Joannes Michael Brutus, Joannes Sambucus, Christianus Schesaeus, Franciscus Forgach, Nicolaus Istvánffy, Joannes Decius Barovius, Stephanus Szamosközi, Wolfgangus de Bethlen, Jonnes Bethlen, Liber baro Petrus Apor, Mathias Bel, Stephanus Katona.

Rendkívüli módon könnyít a tanár munkáján a „Függelék“ c. fejezet. Ennek első részében törvénytárgyak és a külföldi irodalom adatai szerepelnek. Második helyen a felhasznált forrásművek gondosan összeállított jegyzékével találkozunk. E segédkönyv közkeletű elterjedését célozza az is, hogy végezetül a Burián János-féle Latin—Magyar szótár kiegészítő-étül betűrendes szójegyzéket közölnek, mely a középkori latinság jellemző kifejezéseit tartalmazza.

Vázlatos ismertetésünkből az első szemléletre nyilvánvaló, hogy szerzőink bámulatosan kiterjedt anyagkörükből válogatták össze szemelvényeiket s könyvük használhatóságát azzal is előmozdították, hogy kimerítő tájékoztatást fűztek valamennyi külföldi szótár-mellékletükkel a tárgyi tévedést pedig már eleve kiküszöbölték. Korunk előrehaladott szellemtudományi vizsgálata és a ma emberének örvendetesen megújuló történelmi érdeklődése önkénytelenül életre hívta e hézagpótló munkát, amelynek rendkívüli becsét növeli az a körülmény is, hogy a maga nemében az első ilyenemű próbálkozás.

*Wagner Ferenc.*

**Árpássy Gyula: A tanító megbecsülésének alapfeltételei.** (Esztergom, 1936. A szerző kiadása. 85 oldal.)

A könyv „útmutató“ akar lenni „tanítójelöltek és kezdő tanítók számára“: a „kinevezett és megválasztott fiatal tanítót igyekszik végigvezetni életpályáján egészen a nősülésig abban az egymásutánban, amelyben az életben csakugyan be is következik“. Így a tanítói hivatás vezérgondolataiból — amit már régen óhajtanak a tanítói hivatás órájában bevezetni a tanítóképzőintézetekben — a társas életben adódó helyzeteknek nagyrészt külsőségeiben megnyilatkozó szokásait, másrészt az emberekkel, főleg az egyszerű néppel való bánásmód helyes formáit azért ismerteti, hogy a kezdő tanító síma és határozott magatartását, helyes „beállítódását“ gyakorlati tanácsaival úgy támogassa, hogy iskolai munkája mellett népművelői működésében és a társas közösségben is a társadalom megbecsülését elnyerhesse. A cél tehát nem a „sikerember“, hanem a népet szerető, megértő, szellemileg vezető, nevelő, nemcsak kellő tudással, de hozzáértéssel is rendelkező és a mindennapi élet megnyilatkozásaiban is helyét mindig megálló, művelt tanító, akinek „hatalma arra irányul, hogy önmagát felemelve másokat is maga mellé, sőt maga fölé emeljen“. Az előszóban P. Frank Antal dr. rámutat arra, „hogy társadalmi életünk egyik legfőbb fogyatékosága az emberismeret hiánya és járatlanság azon a területen, melyet az emberekkel való bánásmódnak nevezünk.“

Bevezetésként „a magyarságot alkotó fajok testi és lelki tulajdonságai-t“, majd a magyar nép és az egyes társadalmi osztályok rövid általános jellemzését adja a szerző: az első részben a középosztálybeli emberekkel való érintkezés módjait (külső megjelenés, látogatások, bemutatkozás, társalgás, megszólítás, étkezés és nyilvános érintkezés), a második részben az egyszerűbb néposztállyal való érintkezés módjait már rövidebben ismerteti. Külön tárgyalja a „különböző természetű embereket“ (becsvágyó, hiú, makacs stb.) és a velük való bánásmódot, végül pedig a tanító legényéletét és családi életét hozza kapcsolatba a közösséggel.